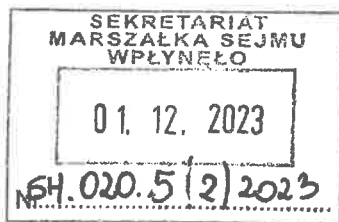

ZWIĄZEK BANKÓW POLSKICH

DR TADEUSZ BIAŁEK
PREZES

Warszawa, 30 listopada 2023 roku

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu RP

Szanowny Panie Marszałku,

w nawiązaniu do wniesionego do Sejmu projektu ustawy o zmianie ustawy o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom, przyjętego przez rząd w trybie obiegowym 15 listopada 2023 r. (skierowanego do Sejmu 15 listopada 2023 r., Druk sejmowy nr 65) oraz w nawiązaniu do pisma Pana Marszałka przekazującego ww. projekt do konsultacji, poniżej przekazuję stanowisko Związku Banków Polskich.

Na wstępie pragniemy przypomnieć, iż:

- wakacje kredytowe zostały wprowadzone w 2022 r. w związku z dotychczasową sytuacją gospodarczą, którą charakteryzowały rosnąca inflacja oraz środowisko wysokich stóp procentowych;
- z wakacji kredytowych skorzystało na chwilę obecną niemal 1,96 mln kredytobiorców, a łączna wartość ich zobowiązań wynosi około 285 mld zł.;
- z wakacji kredytowych skorzystało 56,8 uprawnionych klientów;
- łączny koszt wakacji kredytowych dla sektora bankowego za 2022-2023 rok wynosi około 15 mld zł.;
- z wakacji skorzystały przede wszystkim osoby w dobrej sytuacji finansowej (z bardzo wysokim scoringiem)¹, co oznacza, że w wielu przypadkach wakacje kredytowe posłużyły do nadpłaty kredytu (w 2022 i w I połowie 2023 roku nadpłaty i wcześniejsze spłaty sięgnęły kwoty 73 mld zł, co stanowiło blisko 15% wartości całego portfela kredytów mieszkaniowych).

Warto również przypomnieć, iż przedstawiciele dotychczasowego rządu w zasadzie w każdej wypowiedzi publicznej podkreślali, iż decyzja o kontynuacji programu wakacji kredytowych uzależniona jest od obniżki stóp procentowych oraz obniżki inflacji. Obie przesłanki zmaterializowały się, co stawia pod znakiem zapytania zasadność dalszego przedłużania wakacji kredytowych. Tymczasem rząd nie wycofał się ze swej decyzji w kwestii kontynuacji

¹ Dane BIK wg stanu na 19.11.2023r.

WYDZIAŁ OBSŁUGI PREZYDENTA SEJMU
L.dz. *813-WP.020.6.4.1023*
Data wpływu *01.12.230*

wakacji kredytowych i w dniu 24 października br. Rada Ministrów przyjęła projekt ustawy o zmianie ustawy o finansowaniu społecznym dla przedsiębiorstw gospodarczych i pomocy kredytobiorcom w wersji przedłożonej Sejmowi. Takie zachowanie należy uznać za niepoważne, pokazujące że mamy do czynienia z politycznym PR, który nie ma nic wspólnego z przesłankami merytorycznymi.

Dodatkowo, pragniemy po raz kolejny podkreślić, iż mechanizmem pomocowym, dostępnym dla klientów dotkniętych problemami ze spłatą rat kredytów mieszkaniowych, powinna być możliwość skorzystania z dopłat w ramach Funduszu Wsparcia Kredytobiorców. Jest to, w naszej ocenie sprawdzone już, funkcjonujące od 2015 r. narzędzie, które umożliwia skierowanie pomocy do klientów faktycznie jej potrzebujących (osób, które utraciły pracę lub u których stosunek wydatków związanych z obsługą kredytu przekracza 50% dochodu). Pragniemy zadeklarować, iż pozostajemy otwarci na dyskusję nad wprowadzeniem ewentualnych zmian liberalizujących przesłanki skorzystania ze wsparcia w ramach Funduszu lub zwiększających kwotę wsparcia.

Niezależnie od powyższych konstatacji, jeśli intencją Wysokiej Izby będzie przedłużenie okresu funkcjonowania wakacji kredytowych, postulujemy wprowadzenia kryterium dochodowego dla całej populacji kredytów, a nie tylko dla kredytów w przedziale 400 tys. – 800 tys. zł. Wytyczne EBA oraz stanowisko IMF (MFW) jednoznacznie wskazały na konieczność wprowadzenia przesłanek dostępowych (kryteriów) warunkujących możliwość korzystania z wakacji kredytowych. Jak wskazuje wprost IMF - brak przesłanek dostępowych należy uznać za błąd, gdyż instrument (wakacje kredytowe) wbrew swojej istocie nie ma wówczas charakteru pomocowego – jeśli, jak w przypadku wskazanym w projekcie ustawy, do 400 tys. PLN jest instrumentem dostępnym dla wszystkich. Zdaniem IMF jest to naruszenie i złamanie wszelkich instrumentów o charakterze moratoryjnym.

Zgodnie z OSR „koszt przyszłych wakacji kredytowych (przy ich maksymalnym wykorzystaniu) ocenia się na 7 703 mln zł (kredyty o wartości nominalnej do 400 000 zł) oraz 357 mln zł (kredyty o wartości od 400 do 800 tys. zł spełniające dodatkowe kryterium uprawniające do wnioskowania o wsparcie). Łączny, szacowany koszt może wynieść 8 059 mln zł.” Należy podkreślić, że jest to kwota, o którą obniżą się kapitały własne banków, a tym samym ograniczony zostanie potencjał kreowania akcji kredytowej. Już obecnie polski sektor bankowy należy do najmniejszych w Europie pod względem wielkości aktywów w relacji do PKB i od kilku lat nieprzerwanie się kurczy. Zdolność banków do finansowania potrzeb rozwijającej się gospodarki jest już mocno ograniczona, co stawia pod znakiem zapytania możliwość finansowania dużych projektów, m.in. z zakresu transformacji energetycznej. Z raportu ZBP „Polska i Europa w nowej rzeczywistości”² wynika, że efektywna stopa opodatkowania dla sektora bankowego w Polsce wyniosła 45 proc. Dodatkowe daniny wniesione przez sektor bankowy w latach 2015-2022 pokazują skalę niewykorzystanego potencjału rozwojowego polskiej gospodarki. Łączna wartość obciążeń sektora bankowego w latach 2015-2022, z uwzględnieniem wakacji kredytowych, wynosi 81,6 mld zł.

W związku z powyższym, jeszcze raz stawiamy w wątpliwość zasadność procedowania

² <https://zbp.pl/Aktualnosci/Wydarzenia/IX-edycja-raportu-Polska-i-Europa-w-nowej-rzeczywistosci>

projektu rządowego w przedłożonym Sejmowi kształcie, jak bowiem wskazują dotychczasowe doświadczenia, jest to instrument, który nie służy wsparciu osób najbardziej potrzebujących, doświadczających trudności w spłacie kredytu (nadpłacanie kredytu i korzystanie z wakacji przez osoby w relatywnie dobrej sytuacji finansowej), lecz stanowi kolejny instrument nieuzasadnionych transferów socjalnych do osób, które wcale takie wsparcia nie potrzebują.

W przypadku jednak podjęcia przez Sejm decyzji o dalszym procedowaniu przedłożonego projektu ustawy, wnosimy o uwzględnienie poniżej zaprezentowanych poprawek legislacyjnych dotyczących:

1. Wyłączenia kredytów o stałej stopie oprocentowania, z uwagi na fakt, iż podwyżka stóp procentowych nie dotyczy kredytów ze stałym oprocentowaniem.
2. Zmiany terminu obowiązywania wakacji kredytowych w pierwszym kwartale 2024 r. poprzez wprowadzenie uprawnienia do zawieszenia spłaty kredytu w marcu tego roku.
3. Wprowadzenia ograniczeń w zakresie możliwości złożenia wniosku dla osób faktycznie potrzebujących, dla których w wyniku podwyżki stóp procentowych bieżąca rata kapitałowo-odsetkowa stanowi znaczne obciążenie w budżecie domowym.
4. Wprowadzenia zmiany polegającej na składaniu przez klienta oświadczenia, że stosunek wydatków związanych z obsługą miesięcznej raty kapitałowej i odsetkowej kredytu, o którym mowa w ust. 1, do średniego miesięcznego dochodu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. 901) pod rygorem odpowiedzialności karnej.
5. Przesunięcia terminu wejścia w życie ustawy na 26 lutego 2024r.
6. Konieczności uchylecia przepisów przewidujących tzw. „covidowe wakacje kredytowe”, które to przepisy wciąż są w mocy.

Propozycja poprawki legislacyjnej nr 1:

Wyłączenie kredytów o stałej stopie oprocentowania, z uwagi na fakt, iż podwyżka stóp procentowych nie dotyczy kredytów ze stałym oprocentowaniem

Art. 73 ust. 1:

„Na wniosek konsumenta kredytodawca zawiesza spłatę kredytu hipotecznego o zmiennej stopie oprocentowania na dzień składania wniosku, udzielonego w walucie polskiej, z wyłączeniem kredytów indeksowanych lub denominowanych do waluty innej niż waluta polska.”

Uzasadnienie:

W ocenie ZBP wsparcie powinno być kierowane do osób, które faktycznie tego potrzebują, a zatem powinny być z niego wyłączone umowy, których nie dotyczą podwyżki stóp procentowych związane z rosnącą inflacją.

Propozycja poprawki legislacyjnej nr 2:

Zmiana terminu obowiązywania wakacji kredytowych w pierwszym kwartale 2024 r. poprzez wprowadzenie uprawnienia do zawieszenia spłaty kredytu w marcu tego roku.

Art. 73 ust. 3 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) od dnia 1 stycznia 2023 r. do dnia 31 grudnia 2024 r. – w wymiarze miesiąca w każdym kwartale, z tym że w pierwszym kwartale 2024 r. przysługuje konsumentowi zawieszenie spłaty kredytu od 1 marca do 31 marca 2024 r.”

Uzasadnienie:

Zmiana konstrukcji tzw. wakacji kredytowych polegająca na wprowadzeniu kryterium dochodowego wymaga istotnej zmiany w systemach informatycznych banków. W związku z powyższym zasadne jest przesunięcie terminu obowiązywania zawieszenia spłaty kredytu w pierwszym kwartale 2024 r.

Propozycja poprawki legislacyjnej nr 3:

Wprowadzenie ograniczeń w zakresie możliwości złożenia wniosku dla osób faktycznie potrzebujących, dla których w wyniku podwyżki stóp procentowych bieżąca rata kapitałowo-odsetkowa stanowi znaczne obciążenie w budżecie domowym

W art. 73 po ust. 4 dodaje się ust. 4a w brzmieniu:

„4a. Zawieszenie spłaty kredytu w okresie od dnia 1 stycznia 2024 r. do dnia 31 grudnia 2024 r. przysługuje konsumentowi jeżeli spełniony jest warunek, o którym mowa w ust. 4, oraz gdy stosunek wydatków konsumenta związanych z obsługą miesięcznej raty kapitałowej i odsetkowej kredytu, o którym mowa w ust. 1, do średniego miesięcznego dochodu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. 901) gospodarstwa domowego kredytobiorcy w okresie trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 1, przekracza 50%”

Uzasadnienie:

Pozytywnie oceniamy wprowadzenie kryterium dostępowego, niemniej jednak w naszej ocenie kryterium powinno obejmować wszystkie kredyty, a nie tylko te o wartości przekraczającej 400 000 zł i nieprzekraczającej 800 000 zł. Przyjęcie przepisu w projektowanym brzmieniu będzie oznaczało, że w stosunku do przeważającej części udzielonych kredytów nie będzie obowiązywało kryterium odnoszące się do wysokości wydatków związanych z obsługą kredytu.

W celu zapewnienia aby rozwiązanie było sprawiedliwe społecznie i pomoc udzielana była tylko tym gospodarstwom domowym, które najbardziej takiego wsparcia potrzebują, proponuje się wprowadzenie ograniczeń w zakresie możliwości złożenia wniosku dla wszystkich umów kredytu i skierowanie wsparcia do osób faktycznie potrzebujących, dla których w wyniku podwyżki stóp procentowych bieżąca rata kapitałowo-odsetkowa stanowi znaczne obciążenie w budżecie domowym, analogicznie, jak to miało miejsce przy okazji pomocy banków dla konsumentów związanej z wakacjami kredytowymi z powodu Covid-19.

Propozycja poprawki legislacyjnej nr 4:

w ust. 6 w pkt 5 kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje pkt 6 w brzmieniu:

„6) oświadczenie, że stosunek wydatków konsumenta związanych z obsługą miesięcznej raty kapitałowej i odsetkowej kredytu, o którym mowa w ust. 1, do średniego miesięcznego dochodu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. 901) gospodarstwa domowego kredytobiorcy w okresie trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 1, przekracza 50% - w przypadku, o którym mowa w ust. 4a.”

Uzasadnienie:

Złożenie oświadczenia o średnim miesięcznym dochodzie w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. 901) gospodarstwa domowego konsumenta i liczbie członków tego gospodarstwa domowego za okres trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku jest niewystarczające. Banki nie mają możliwości ustalenia wydatków kredytobiorcy a tym samym spełnienia przez klienta kryterium dostępowego - w przypadku, o którym mowa w ust. 4a pkt 2. Dodatkowo konieczność ustalania przez banki stosunku wydatków do dochodów przyczyni się do wydłużenia procesu. Z powyższych względów wnosimy o wprowadzenie ww. zmiany, tj. postulujemy o składania przez klienta oświadczenia, że stosunek wydatków związanych z obsługą miesięcznej raty kapitałowej i odsetkowej kredytu, o którym mowa w ust. 1, do średniego miesięcznego dochodu w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. 901) gospodarstwa domowego kredytobiorcy w okresie trzech miesięcy poprzedzających złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 1, przekracza 50%. - w przypadku, o którym mowa w ust. 4a pkt 2.” Proponowane oświadczenie powinna być składane pod rygorem odpowiedzialności karnej.

Propozycja poprawki legislacyjnej nr 5:

Przesunięcie terminu wejścia w życie ustawy.

„Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem 26 lutego 2024 r.”

Uzasadnienie:

Przesunięcie terminu wejścia w życie ustawy jest konsekwencją poprawki legislacyjnej nr 2. Utrzymanie terminu wejścia w życie ustawy 1 stycznia 2024 r. nawet przy przyjęciu poprawki nr 2, która wprowadza możliwość zawieszenia spłaty kredytu od 1 marca 2024 r. pozwoli konsumentom na składanie wniosków już od 1 stycznia 2024 r. co także może utrudniać pracę banków ze względu na trudność w szybkim wdrożeniu nowego rozwiązania w systemach informatycznych banków. Należy podkreślić, że przedmiotowa poprawka pozwoli na składanie wniosków przez konsumentów z kilkudniowym wyprzedzeniem.

Propozycja poprawki legislacyjnej nr 6 - dodatkowy postulat formalnego uchylenia tzw. „covidowych wakacji kredytowych”

Proponujemy wprowadzenie następującej poprawki legislacyjnej:

W ustawie z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 2095, z późn. zm. 9) uchyla się art. 31fa-31fc.”

(W przypadku przyjęcia poprawki zmianę tę należałoby oznaczyć jako art. 2, natomiast przepis określający termin wejścia w życie ustawy oznaczyć jako art. 3.)

Uzasadnienie

W ramach prac nad przedłużeniem wakacji kredytowych obowiązujących na mocy ustawy o finansowaniu społecznościowym dla przedsięwzięć gospodarczych i pomocy kredytobiorcom, zwracamy uwagę na konieczność uchylecia przepisów przewidujących tzw. „covidowe wakacje kredytowe”.

Ustawowe covidowe wakacje kredytowe zostały wprowadzone na podstawie art. 31 fa-fc ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID – 19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych. Przepisy te przewidują, że zawieszenie wykonania umowy, o którym mowa w art. 31fa ust. 1, przysługuje kredytobiorcy, który po dniu 13 marca 2020 r. utracił pracę lub inne główne źródło dochodu. Ustawa nie zawiera **żadnego zapisu, który przewidywałby czasowe ograniczenie uprawnienia do zawieszenia wykonywania umowy** (nie zawiera cezury czasowej skorzystania z ustawowych covidowych wakacji kredytowych).

Istotą wszystkich przepisów zawartych w ramach tzw. Tarcz było wprowadzenie zmian w przepisach bądź wprowadzenie nowych przepisów z uwagi na pandemię koronawirusa w Polsce. Należy zatem przyjąć, że również przepisy o covidowych wakacjach kredytowych **mają one charakter czasowy**, tj. złożenie przez klienta wniosku (skorzystanie z wakacji kredytowych) jest możliwe od wejścia w życie przedmiotowych przepisów do odwołania stanu epidemii albo stanu zagrożenia epidemicznego w Polsce.

Problem ten był bezskutecznie zgłaszany Ministrowi Rozwoju i Technologii po zniesieniu stanu zagrożenia epidemicznego.

*

Wyrażam nadzieję, że wyjaśnienia oraz propozycje poprawek legislacyjnych zostaną wzięte pod uwagę w toku dalszych prac legislacyjnych nad projektem ustawy, w przypadku podjęcia decyzji przez Sejm o procedowaniu przedłożonego projektu rządowego. Ze strony ZBP i sektora bankowego deklaruję współpracę w ramach prac legislacyjnych dotyczących wakacji kredytowych, w tym również w trakcie posiedzeń komisji sejmowych.

Z poważaniem

Krzysztof Kozłowski